

Húsvét a képzőművészetben

Beszámoló

A Támop-3.2.13.-12/1-2012-0516 sz. A Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtárának részvétele a tanórán kívüli nevelési feladatok ellátásában című projekt Népek, nyelvek, kultúrák témanap második alkalmán Dr. Kozmácsné Dr. Fogarasi Zsuzsa művészettörténész, a Ráday Múzeum igazgatójának vetítéses előadását tekintettük meg. 2014. április elsején délelőtt megtelt az Újkollégium díszterme a pályázatban szereplő iskolák (9 általános és középiskola) diákjaival, akik közösen szegregálás nélkül vettek részt a programokon. A megvalósításánál figyelembe lettek véve az esélyegyenlőségi és a környezettudatossági szempontok is.

A kb. egy órás előadás az ünnep elnevezésének eredetével és az ünnep tartalmának tisztázásával kezdődött. Ehhez néhány a köznyelvben is használt kifejezést gondoltunk végig: „mosom a kezeimet”, vértanú, Júdás csókja, vért izzad.

Ezen az ünnepen a kereszténység legnagyobb eseményére, a Krisztus feltámadására emlékezünk. A magyar nyelvben a húsvét szó a hús vételére utal, ugyanis a húsvéti ünnepet 40 napos böjt előzi meg, ami utalás Jézus 40 napos önmegtartóztató böjtjére.

Mikor is van húsvét? Számos más egyházi és világi ünnepel ellentétben a húsvétnek nincs egy konkrét naptárban meghatározható dátuma, mozgó ünnepnek hívjuk. Húsvét napja az 1582-ből származó egyházi szabályzat szerint a tavaszi holdtölte utáni első vasárnapra esik: március 22 és április 25-e közé. A húsvétot megelőző néhány nap az úgynevezett Nagyhét, amikor Jézus életének utolsó eseményeire emlékszünk. A Nagyhét és a húsvét eseményeit különböző korok festményeivel elevenítette fel.

Ez az időszak a virágvasárnapal veszi kezdetét. Az elnevezés Jézus Jeruzsálembé való bevonulására utal, amikor a nép örömeiben pálmaágakkal üdvözölte tanítóját.

A Nagycsütörtök (zöldcsütörtök) Krisztusnak a tanítványaival töltött utolsó vacsoráját és az Olajfák-hegyén történt elfogatását idézi emlékezetünkbe.

Ghirlandaio: Az utolsó vacsora

da Vinci: Az utolsó vacsora,

Tintoretto: A lábmosás

Mantegna: Ima a getsemáni kertben

Benczúr Gyula: Krisztus az Olajfák hegyén

Giotto: Júdás csókja,

Nagypéntek Krisztus Pilátus általi halálra ítéelésének, megostorozásának és kereszthalálának a napja.

Caravaggio: Péter tagadása,

Rembrandt: Péter tagadása,

Munkácsy Mihály: Krisztus Pilátus előtt

Munkácsy Mihály: Ecce Homo

Giotto: Keresztfeszítés,

Rubens: Keresztfeszítés

Matthias Grünewald: Az Isenheimi oltárkép
Giotto: Jézus siratása,
Mantegna: A halott Krisztus siratása

Nagyszombat este körmenetekkel emlékezik meg a keresztény világ arról, hogy Jézus - amint azt előre megmondta - harmadnap, azaz húsvétvasárnap hajnalán feltámadt halottaiból.

Tintoretto: Krisztus feltámadása,
Fra Angelico: Három Mária Jézus sírjánál

A húsvét kialakulásában fontos szerepet játszik a zsidó húsvét, a pészah. E vallás tanítása szerint e napon ünneplik a zsidók az egyiptomi rabságból való menekülésüket. Az Ótestamentum szerint a halál angyala lecsapott az egyiptomiakra, a zsidók kapuja azonban egy frissen leölt bárány vérével volt bekenve, így az ő házukat "elkerülte" a pusztítás.

A húsvét egybeesik a tavaszi napéjegyenlőség idején tartott termékenységi ünnepekkel, ezért nem meglepő, hogy a keresztény szertartások, szimbólumok mellett a népi, pogány hitvilág elemei is feltűnnek.

Az ünnephez kötődő szimbólumokat is sorba vettük. Húsvéti képeslapokból láttunk egy kis válogatást, és így vettük sorba a jelképeket.

kereszt: Ósi, sok kultúrában megjelenő szimbólum. Már az egyiptomiak is használják az Ankh-jel (örökélet)formájában. A központra, az alapra utal... Természetesen a keresztre feszítésre is emlékeztet.

bárány: az egyik legfontosabb szimbóluma az ünnepnek. eredete a z Ószövetségi egyiptomi rabság végét jelentő 10 csapáshoz nyúlik vissza. A bárány vére megmenti a házat a halál angyalától. Később a bűnbocsánatért Istennek bemutatott helyettes áldozat és Jézus egyik jelképe.

barkaág: régen különleges gyógyerőt tulajdonítottak neki.

kakas: Péter péntek hajnali háromszori tagadására utal.

kehely: Megjelenik az utolsó vacsora történetében. A szent Grált is megemlítette, amiben Jézus vérének fogták fel és ami a történelem során oly sok legendás történetben szerepelt.

nyúl: Ez a szimbólum már a pogány , népi tavaszünnepekből jött be, a termékenység jelképeként. Egy másik magyarázat szerint német nyelvterületről származik a gyöngytyúk téves használatából, fordításából. Ez magyarázhatja a tojást hozó nyúl képének megjelenését.

Tojás: Nagyon ősi szimbólum, az újjászületés, termékenység jelképe. Jézus feltámadására is utal a tojásból kikelő madár képe. A magyar hagyományban díszített, írott tojásokat adtak a lányok a fiúknak a locsolkodásért. Ezek motívumai is tájegységenként változott és eredetileg jelentéssel bírt. Az ünnep elképzelhetetlen az asztalon megjelenő sonka mellé tálat tojások nélkül.

Az előadás végén még néhány XX. századi irodalmi művet is felvillantott, többek között Pilinszky János: Harmadnapon című versét.

Az előadó lendületes, magával ragadó stílusa mindenkire közelebb hozta az ünnep eredetét, lényegét.

Kecskemét, 2014. április 10.

Miklósné Urbán Zsuzsanna